

УДК 378:37.011.3-051:78:908(477)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.344572>

Тетяна Дуда, викладач гри на інструменті,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Відокремленого структурного підрозділу
“Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету”
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7781-4232>

Лідія Остап'юк, викладач диригентсько-хорових дисциплін,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Відокремленого структурного підрозділу
“Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету”
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-1290-6811>

Світлана Хомин, викладач постановки голосу,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Відокремленого структурного підрозділу
“Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету”
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6299-423X>

УКРАЇНОЗНАВЧИЙ ВЕКТОР ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглянуто оновлення змісту професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах україноцентризму. Наголошено на ціннісно-смысловому наповненні українознавчого змісту як інтегрального фактора освітнього процесу. Підкреслено компетентнісний потенціал українознавчої складової фахової підготовки та представлено авторське тлумачення сутності українознавчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Акцентовано увагу на українознавчому потенціалі української фортепіанної музики, необхідності включення до навчального педагогічного репертуару творів українських композиторів, спадщину яких було частково втрачено чи заборонено.

Ключові слова: українознавча компетентність; українознавче спрямування професійної підготовки; українська фортепіанна музика.

Літ. 12.

Tetiana Duda, Lecturer of Playing the Instrument,
Specialist of High Category, Methodist-Teacher of the
Separate Structural Unit “Humanities and Pedagogical
Vocational College, Mukachevo State University”
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7781-4232>

Lidiia Ostapiyk, Lecturer of the Conducting and Choral
Disciplines of High Category, Methodist-Teacher of the
Separate Structural Unit “Humanities and Pedagogical
Vocational College, Mukachevo State University”
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-1290-6811>

Svitlana Khomyn, Vocal Instructor,
Specialist of High Category, Methodist-Teacher of the
Separate Structural Unit “Humanities and Pedagogical
Vocational College, Mukachevo State University”
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6299-423X>

UKRAINIAN STUDIES VECTOR OF PROFESSIONAL TRAINING FOR FUTURE MUSIC TEACHERS

The article is devoted to the problem of updating the content of professional training for future music teachers based on Ukrainian-centrism. The article emphasizes the need to develop Ukrainian studies competence as a key factor in ensuring the spiritual security of Ukrainian society. The authors consider the Ukrainian studies competence of future music teachers as an integrated professional and personal quality that combines knowledge of the history, culture, language, traditions, and spiritual

values of the Ukrainian people, as well as the ability to creatively apply them in musical performance, music education, and artistic and creative activities. The Ukrainian studies competence of music teachers will enable them to effectively shape students' national and cultural identity, patriotic feelings, and appreciation of Ukrainian art. The article notes that the formation of Ukrainian studies competence requires an interdisciplinary and integrative approach. It also emphasizes that Ukrainian studies competence is transversal in music education and provides a "way out" of art, as well as enabling learning through art.

The authors justify the need to introduce highly artistic works by Ukrainian composers, whose legacy has been partially lost or banned, into the educational pedagogical repertoire. The Ukrainian studies of the potential of piano music by Ukrainian composers are noted. It is emphasized that Ukrainian piano music is associated with the peculiarities of the national mentality, such as exceptional emotionality, sentimentality, sensitivity, lyricism, humor, liveliness, and the heroism of the Cossack character. The article notes that the powerful aesthetic and educational potential of Ukrainian music lies in the high spirituality and humanistic orientation of its artistic images; in the use of a wide palette of national styles and genres, with professional music drawing on folk sources. Thus, the Ukrainian studies focus on instrumental training will reveal the value potential of the piano heritage of Ukrainian music in personal, national-cultural, and didactic-educational aspects.

Keywords: *Ukrainian studies competence; Ukrainian studies in professional training; Ukrainian piano music.*

Постановка проблеми. Сучасний розвиток національної системи освіти, відповідаючи на складні виклики в українському суспільстві, пов'язані з російсько-українською війною, актуалізує проблему формування національної ідентичності та національної стійкості громадян України, виховання патріотизму як базової якості особистості, пошуку нових підходів щодо засвоєння та збереження національно-культурних цінностей українського народу.

Мистецтво завдяки своїй унікальній художньо-образній природі й здатності до сильного впливу, навіювання та змістового підсилення, транслюючи загальнолюдські цінності і спонукаючи до їх привласнення, відіграє вагомую роль у формуванні свідомості, національного світосприйняття, поглядів і переконань. Сьогодні українське мистецтво виступило потужним консолідуючим фактором, об'єднавши українську націю навколо її історичної пам'яті, правди, свободи, національної ідеї, захисту духовних цінностей та ідентичності, а українське музичне мистецтво стало одним із головних ресурсів національної могутності українців, прикладом незламності, культурної дипломатії. Віддзеркалюючи у змісті національну самобутність, духовно-моральні ідеали українського народу, національний характер і ментальність, українська музика справедливо займає в системі патріотичного виховання провідне місце, об'єднуючи усю українську спільноту в єдиній ціннісно-смысловій системі.

Одним із головних завдань державної освітньої політики є оновлення змісту мистецької освіти на засадах україноцентризму, що зумовлює українознавчу спрямованість професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, насичення її національним культурно-історичним та етнокультурним змістом, формування українознавчої компетентності майбутніх фахівців з метою виховання вчителя-патріота, який зберігає, транслює і примножує культурні традиції, музичний спадок своєї країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми українознавчої складової у змісті освіти розкрито у працях М. Грушевського, М. Костомарова,

П. Куліша, І. Огієнка, С. Русової, С. Сірополка, В. Сухомлинського, К. Ушинського, Я. Чепіги та ін.. Вчені відзначають важливість націоналізації школи, розбудови системи освіти на національній основі, забезпечення пріоритету навчання українською мовою, врахування національних особливостей при розробці навчальних програм та підручників, творчого використання етнопедагогічного потенціалу української культури.

У сучасних наукових дослідженнях І. Беха, К. Гордєєва, О. Докукіної, К. Журби, Т. Потапчук, Г. Філіпчука та ін. представлено теоретичні та методичні засади виховання патріотизму, формування національних цінностей майбутніх педагогів, молоді. В культурологічному аспекті проблеми українознавчої спрямованості та етнопедагогічного підходу в мистецькій освіті, професійній підготовці учителів музичного мистецтва представлено у наукових працях В. Дряпіка, Т. Завадської, М. Качур, О. Комаровської, О. Отич, Г. Падалки, Л. Руденко, О. Рудницької, О. Шевнюк, В. Шульгіної, О. Щолокової та ін.

Науковці переконані, що від національного і через національне можна прийти до усвідомлення прекрасного в загальнолюдських вимірах (Г. Падалка), а базовим принципом відродження національної музичної освіти є виховання й навчання на засадах позитивних традицій національних культур українців та інших етносів, що проживають в Україні (В. Шульгіна). Через механізм духовного привласнення етнокультурних цінностей та пізнавальну й художньо-творчу самореалізацію людина опановує соціально-культурний досвід (М. Качур) [4, 145]. Тому використання української музичної спадщини як джерела загальнолюдських цінностей, збереження й утвердження національної ідентичності в контексті патріотичного виховання сьогодні є орієнтиром для наповнення змісту фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва україноцентричним контентом.

Мета статті – розкрити окремі аспекти реалізації українознавчої спрямованості фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах компетентнісного підходу.

Виклад основного матеріалу. Компетентнісний підхід до змісту професійної підготовки передбачає переорієнтацію вищої педагогічної школи з репродуктивної до проблемно-інноваційної моделі навчання з метою формування у майбутніх фахівців комплексу загальних та фахових компетентностей, які визначають як здатність до творчої професійної діяльності, так і готовність до відповідальності за розвиток і добробут країни, здатність плекати українську ідентичність [7, 19]. Бути компетентним, на думку І. Беха, – значить вміти реалізовувати знання, застосовувати досвід, волю і емоційний стан для вирішення проблем у конкретних обставинах [1]. Сьогодні важливо, щоб учитель музичного мистецтва був компетентним у реалізації національної ідеї, визначеної Законом України “Про освіту”, зокрема у вихованні патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій [5].

Професійна діяльність вчителя музичного мистецтва як особливий вид художньо-педагогічної діяльності, спрямованої на формування в учнів основ музичної культури в процесі оволодіння музично-виконавськими вміннями та музично-естетичними компетентностями, забезпечує трансляцію соціокультурного досвіду людства, його духовних, загальнолюдських цінностей засобами мистецтва. Ключовими компетентностями учителів музичного мистецтва є загальнокультурна, фахова (музично-педагогічна), художньо-комунікативна, творчо-креативна, інформаційно-цифрова, соціальна та громадянська. Водночас, посилення ролі україноцентричності освіти, впровадження принципу україноцентризму в організацію навчального змісту актуалізує проблему формування українознавчої компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

На думку С. Бойко, українознавча компетентність є одним із ключових факторів безпеки української нації, яка проявляється у внутрішньому факторі – національній самоідентифікації, що втілюється у почуттях-цінностях – “Я – Українець” – “Ми – Українці”. Сутність цих почуттів-цінностей полягає у дієвій причетності особистості до своєї нації, до роду у широкому розумінні цього слова [2, 20]. Як відзначають Т. Воропаєва, Н. Авер’янова, українознавча компетентність впливає на формування патріотичних почуттів, критичного мислення, становлення цілісного світогляду громадян України, а також суттєво допомагає адекватно захистити український інформаційний простір, більш ефективно протидіяти антиукраїнській інформаційній агресії, просуванню ідеології “руського мира” та деукраїнізації України, виховувати національно свідомих громадян і духовно консолідувати українство на основі європейських ідеалів, базових цінностей та української національної ідеї [3, 100].

Отже, українознавча компетентність акумулює

знання про вищі духовні надбання нації та готовність жити і діяти на їх основі, здатність їх зберігати та примножувати з урахуванням викликів, що беззаперечно, визначає її запорукою “духовної безпеки українського суспільства” (І. Бех).

О. Шевнюк переконана, що українознавчі цінності потенційно здатні відігравати роль інтегрального фактора освітнього процесу на всіх його рівнях, адже вони відображають ідентичність народу в його мові, культурі, звичаях, традиціях. Саме тому, підкреслює вчена, українська культура сьогодні усвідомлюється як фундаментальний феномен світогляду вчителя, який гуманізує його педагогічну культуру [12, 126].

Важливим маркером українознавчої компетентності стає здатність особистості до культурної ідентифікації, прийняття своєї належності до національності, культури, традицій і обрядів, мови та привласнення її цінностей, готовність до вибору і здійснення культуровідповідного образу життя і поведінки. “Через національний інтелект, ідею, почуття українська культура стимулюватиме національний оптимізм народу, коли кожен відчуватиме себе часткою великого національного Я” (Г. Філіпчук).

З початком повномасштабного вторгнення російського агресора в українському суспільстві спостерігається потужне піднесення національного інтересу, гідності, свободи, відновлення історичної правди і відродження історичної пам’яті. В культурний пантеон України повертаються її вкрадені композитори, письменники, художники, науковці, організовуються концерти, вечори з виконанням творів репресованих композиторів, заборонених митців. Самобутність українського мистецтва сьогодні пізнає весь світ, а разом із ним світ відкриває духовні цінності українського народу.

Музичне мистецтво, як частина національного культурного спадку України, має потужний вплив на молодь, формуючи її світобачення, цінності, ставлення до війни, українських героїв. Реалії сьогодення вимагають від вчителя музичного мистецтва глибоких українознавчих знань з історії України, її музичної спадщини, розуміння соціального, політичного, історико-культурного контексту музичних явищ, а також готовності та здатності гідно їх транслювати своїм вихованцям, виховувати у них любов до Батьківщини, рідної культури, мови, національних свят і традицій, пізнаючи українське мистецтво.

Українознавчу компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва пропонуємо розглядати як інтегровану професійно-особистісну якість, що поєднує в собі знання про історію, культуру, мову, традиції та духовні цінності українського народу, здатність творчо застосовувати їх в музично-виконавській, музично-педагогічній, художньо-творчій діяльності з метою формування в учнів національ-

но-культурної ідентичності, патріотичних почуттів та ціннісного ставлення до українського мистецтва.

Формування українознавчої компетентності ґрунтується на системі цінностей, потреб і мотивів майбутніх фахівців щодо пізнання національної культури, українського музичного мистецтва, захопленості його історією та культурним спадком і передбачає наявність ґрунтовної системи професійних та міждисциплінарних українознавчих знань та умінь використання їх в професійній діяльності, навичок аналізу-інтерпретації змісту музичних творів в контексті національно-культурних традицій, готовності здійснювати музично-просвітницьку роботу, зберігати та транслювати культурні надбання українського народу.

Оскільки вчитель музичного мистецтва в школі одночасно виступає у ролі педагога – навчає дітей основам музичного мистецтва, вихователя – сприяє вихованню та формуванню духовних цінностей особистості, музиканта – транслює та поширює музичне мистецтво, то українознавчий підхід, українознавча компетентність є наскрізними в музично-педагогічній діяльності, що забезпечує “вихід за межі” мистецтва, а також уможливорює навчання через мистецтво.

Міждисциплінарну основу формування українознавчої компетентності складає широке коло українознавчих знань із суміжних галузей – літературознавства, етнографії, історії мистецтва, фольклористики, мистецтвознавства, культурології, соціології, історії, філософії тощо. Інтегративний підхід синтезує педагогічну, хормейстерську, музикознавчу, виконавську та дослідницьку діяльність й актуалізує наявність знань з української музично-педагогічної спадщини, музичної педагогіки.

В контексті практичної підготовки українознавчий напрямок у фаховій підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва розглянуто у дослідженні І. Дікун, М. Качур, які пропонують впровадження організації культурологічної практики бакалаврів на засадах художнього краєзнавства. На думку авторів, такий підхід забезпечить природне входження студентів у культурно-мистецький континуум спадку рідного краю, уможливить їх культурний саморозвиток та самопізнання на основі культурно-крайових, історично-регіональних культурних особливостей [4, 148].

Актуальною в системі фахової підготовки залишається проблема оновлення змістового наповнення музично-виконавських дисциплін, що спрямовується на усвідомлення музичних явищ в контексті української національної історії; переоцінку історико-культурного контексту творів як ідеологічного, що набув статусу політичного (О. Комаровська); оновлення освітньо-професійних програм та впровадження до навчального педагогічного репертуару високохудожніх творів українських композиторів,

спадщину яких було частково втрачено чи заборонено для широкого кола професіоналів та аматорів тощо. Зазвичай, основний зміст учбового фортепіанного доробку складали твори західноєвропейських, російських і радянських композиторів, а студенти, в свою чергу, виявляли більшу обізнаність з етюдами К. Лешгорна, К. Черні, Й. Крамера, М. Мошківського. Сьогодні в недостатній мірі включаються до педагогічного репертуару етуди Валентина Костенка (1895–1960), Сергія Борткевича (1877–1952). Тенденції вивчення прелюдій Ф. Шопена, К. Дебюссі залишають поза увагою прелюдії Федіра Якименка (1876–1945), Василя Барвінського (1888–1963), де яскраво прослідковується мелодизм української народнопісенної лірики.

Відродження музичної спадщини українських композиторів розпочалося після проголошення незалежності України, тоді ж поступово стала повертатися до концертних програм, педагогічного репертуару й українська фортепіанна музика. Сьогодні розпочатий процес відродження набув продовження на новому, ще потужнішому рівні.

Зауважимо, що забезпечення національної основи мистецької освіти на засадах національно-стильового підходу передбачає формуванням у студентів здатності до глибокого усвідомлення національних ознак музики як певної стилістичної єдності, розвиток умінь втілення і переживання особливих стильових нюансів національного мистецтва, спонукання до усвідомлення образної сутності творів через призму національного. Г. Падалка упевнена, що за глибиною змісту музичного твору, красою його художньої палітри студент має побачити, відчутти національне коріння творчості автора [10, 68].

Українська ментальність упродовж віків формувалася на гуманістичних засадах, їй притаманні риси емоційно-почуттєвої спрямованості світу людини, особистісний підхід до тлумачення реальності, “злитність” людини з природою (Г. Сковорода). Українська фортепіанна музика пов’язана з особливостями національної ментальності через рівень розвитку музичної мови, творчу індивідуальність композитора та жанрово-стильову динаміку. Національний стиль у музиці – “це корекція індивідуального та історичного стилів в умовах даної національної культури, у процесах адаптації та генерування стильових ознак, що ґрунтується на системі відбору та синтезу стійких ознак фольклорної та професійної музики народу, а також асиміляції елементів позанаціональних музичних культур і фіксує перехід явищ національного менталітету та національної культури у конкретну систему засобів музичної виразності” (С. Тишко) [9, 127–130].

Г. Ніколаї наголошує, що ознаками національного характеру української ментальності є: особлива емоційність, що іноді навіть переважає інтелект і волю; сентиментальність, чутливість; поетичність,

ліризм; “кордоцентризм”, здатність до занурення у “внутрішній світ”, прихованість, “відступ у себе”, що пов’язані з концепцією “людини душевної”, у якій душа є цілим мікрокосмосом; спонтанність, рефлексивність свідомості; гумористичність і артистизм, неспокій і рухливість, авантюризм і героїзм козацького характеру; індивідуалізм, спрямованість до “свободи”, що пов’язані з ідеєю ствердження національної самобутності. Саме такі особливості етнопсихології українців, упевнена вчена, складають основні риси національної ментальності, які можна знайти як у фортепіанній творчості М. Лисенка, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, так і в опусах таких сучасних композиторів як Б. Фільд, Л. Дичко, О. Щетинський, Г. Сасько, К. Цепколенко, В. Рунчак, С. Бедусенко [9, 127].

А. Михалюк, досліджуючи інтерпретаційно-виконавські засади української фортепіанної школи, звертає увагу на те, що духовний світ українства вирізняється емоційно-почуттєвим характером, кордоцентричністю, поетично-пісненим спрямуванням й характеризується дуалістичною цілісністю несвідомого, ірраціонального і розумового, почуттів і волі; характеру українця властиве романтичне сприйняття світу, мрійливість, бажання видавати уявне за здійснене. Тому, відзначає дослідниця, у виконавському аспекті вітчизняні піаністи-віртуози дотримуються романтично-академічних традицій національної фортепіанної школи, що зумовлено ментальними особливостями українського народу, для якого близьким є сприйняття емоційно-піднесених, романтичних ідей [8, 102].

Українській фортепіанній музиці властиве глибоке тяжіння до народності. Її специфічним змістом мистецтвознавці називають “надчутливість, рефлексійність, ліризацию світу” (Л. Корній), лірично-отеплену, інтимно-побутову інтонацію образного строю (І. Ляшенко), елегійно-замрійливу експресивність (Л. Архімович) тощо. Л. Побережна вважає, що потужний естетико-виховний потенціал української музики криється у високій духовності та гуманістичній спрямованості її художніх образів; у використанні широкої палітри національно-стильового та жанрового формотворення з опорою професійної музики на фольклорні джерела [11, 12].

Отож, українська фортепіанна школа, долаючи складний шлях свого становлення, зуміла створити і зберегти самобутній виконавський стиль, віднайти способи втілення художньо-образного змісту музичних творів, що відбивають риси національних музичних традицій та ментальності. Творче опрацювання студентами національного фортепіанного доробку сприятиме їх професійному розвитку, здатності глибше, повніше сприймати художні образи. Тому серед головних завдань інструментально-виконавської підготовки фахівців вищої музично-педагогічної освіти залишається важливим знайомст-

во та вивчення українського фортепіанного репертуару, розуміння національно-звукових ознак виконання української музики, формування умінь втілення і переживання особливих стилевих нюансів, музичної мови та її виражальних засобів.

Формування українознавчої компетентності пов’язано з професійно-педагогічною та пізнавальною спрямованістю особистості майбутнього вчителя, яка проявляється в активній пізнавально-пошуковій позиції, глибоко осмислених розумових процесах, творчій аналітико-синтетичній переробці інформації і спонуканні до мотивації пошуку.

Особливе місце у виконавському репертуарі майбутніх учителів музичного мистецтва займають твори шкільної програми для сприймання та інтерпретації музики. Сьогодні в шкільну програму інтегрованого курсу “Мистецтво” включено твори В. Барвінського, М. Завадського, С. Туркевича, С. Борткевича, П. Сениці, Ф. Якименка та ін., які стають предметом художньої комунікації, підґрунтя якої складає саме україноцентризм [6, 64]. З метою популяризації найкращих сторінок творчого здобутку українських композиторів, творчість яких упродовж багатьох десятиліть була малодоступною для музичної громадськості України, Інститут мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова у 2004 р. розпочав випуск видань серії “Забуті імена”. У даних навчальних посібниках презентовано численні фортепіанні твори українських композиторів, які, на жаль, не посіли належного місця у навчальному і концертному репертуарі учнівської молоді та недостатньо відомі широкому колу шанувальників фортепіанного мистецтва. До збірок увійшли твори таких композиторів як В. Барвінський, Н. Нижанківський, М. Соколовський, В. Костенко, Ф. Надененко, Л. Ревуцький, Я. Степовий, А. Гуссаковський, А. Єдлічка, Д. Січинський, С. Шевченко, П. Козицький, М. Скорульський, М. Любарський, Н. Нижанківського та ін. Видання набули великої популярності, оскільки знайомлять з кращими зразками класичної української фортепіанної музики, розквіт якої прийшовся саме на першу половину ХХ ст. Фортепіанний доробок демонструє професійне перетворення композиторами фольклорних джерел, майстерне використання національних мотивів, багатозначність фольклорного тематизму в контексті різних стилів, а також “європеїзацію” української музики, зближення її з тогочасними течіями і напрямками світової музики, зберігаючи при цьому глибоко національні риси рідного фольклору.

Висновки. Таким чином, українознавча спрямованість інструментальної підготовки дозволить розкрити ціннісний потенціал фортепіанного спадку української музики в декількох аспектах:

- особистісному (набуття виконавських умінь та якостей; творче самовираження; реалізація власних

можливостей; задоволення особистісних уподобань тощо);

- національно-культурному (розвиток почуття переживання співпричетності до надбань української музичної культури; збереження та популяризація забутих імен українських композиторів; відновлення національної музичної спадщини; засвоєння, осмислення й розуміння художньо-стильових особливостей української фортепіанної музики, оволодіння конкретними прийомами звуковидобування, уміннями відтворити ознаки інтонування українських мелодій, характер фразування тощо);

- дидактично-виховному (використання творів української фортепіанної музики дає додаткові важелі для творчого розвитку дітей (Г. Падалка), патріотичного виховання; прийняття художньо-естетичних цінностей, національних сенсів та ідей тощо).

Творче опанування майбутніми вчителями музичного мистецтва виконавським репертуаром фортепіанної спадщини українських композиторів допоможе зберегти та примножити національні традиції фортепіанної школи, сприятиме формуванню українознавчої компетентності, вихованню ціннісних орієнтацій та усвідомленню приналежності до національно-культурного простору своєї країни. Подальші наукові розвідки вбачаємо у розробці організаційно-методичних основ формування українознавчої компетентності майбутніх фахівців на засадах художньо-красознавчого матеріалу, що передбачає пізнання та популяризацію музичної спадщини композиторів рідного краю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу у педагогіці. *Виховання і культура*. 2009. № 12. С. 5–7.
2. Бойко С. Формування національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. *Українознавчий альманах*. 2022. Вип. 30. С. 17–22.
3. Воропаєва Т., Авер'янова Н. Українська версія стратегії “розумної сили”: інформаційні та освітньо-виховні аспекти. *Інновації та науковий потенціал світу*. Матеріали конференції МЦНД, 21 квітня, 2023. Київ. С. 99–104.
4. Дікун І., Качур М. Формування національно-культурної ідентичності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі практичної підготовки. *Молодь і ринок*. № 3 (235). 2025. С. 145–150.
5. Закон України “Про освіту”. 2017. URL: <http://ru.osvita.ua/legislation/law/2231/>
6. Комаровська О.А. Організація художньої комунікації в навчальному змісті уроків з мистецтва. *Художня комунікація у віртуальному медіапросторі: зміст та організація естетичного виховання учнівської молоді: методичний посібник*. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. С. 58–70.
7. Концепція нової української школи. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Михалюк А. Формування виконавської культури майбутніх учителів музики засобами українського фортепіанного мистецтва : навчально-методичний посібник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 220 с.
9. Ніколаї Г. Музична фортепіанна музика як феномен культури ХХ століття. *Ars inter Culturas*. 2010. № 1. С. 121–132.
10. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008. 271 с.
11. Побережна Л.Л. Розвиток естетичної культури студентів музично-педагогічних факультетів засобами української музики : автореф.дис... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2001. 20 с.
12. Шевнюк О.Л. Культурологічна освіта майбутнього вчителя: теорія і практика: Монографія. Київ : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2003. 232 с.

REFERENCES

1. Bekh, I.D. (2009). Teoretyko-prykladnyi sens kompetentnisnoho pidkhodu u pedahohitsi [The theoretical and practical significance of the competency-based approach in pedagogy]. *Education and culture*. No. 12. pp. 5–7. [in Ukrainian].
2. Boiko, S. (2022). Formuvannia natsionalnoi identychnosti ukrainskoi molodi v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny [The formation of national identity among Ukrainian youth in the context of the Russian-Ukrainian war]. *Ukrainian Studies Almanac*. Vol. 30. pp. 17–22. [in Ukrainian].
3. Voropaeva, T. & Averianova, N. (2023). Ukrainska versia strategii “rozumnoi syly”: informatsiini ta osvithno-vykhovni aspekty. Innovatsii ta naukovyi potentsial svitu [The Ukrainian version of the “smart power” strategy: informational and educational aspects]. *Innovation and scientific potential of the world*. Proceedings of the Conference Title International Center for Scientific Research. April 21. Kyiv. pp. 99–104. [in Ukrainian].
4. Dikun, I. & Kachur, M. (2025). Formuvannia natsionalno-kulturnoi identychnosti maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi praktychnoi pidhotovky [Formation of national and cultural identity of future music teachers in the process of practical training]. *Youth & market*. No. 3 (235), pp. 145–150. [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy “Pro osvitu” (2017). [About education]. Available at: <http://ru.osvita.ua/legislation/law/2231/> [in Ukrainian].
6. Komarovska, O.A. (2024). Orhanizatsiia khudozhnoi komunikatsii v navchalnomu zmisti urokiv z mystetstva [Organization of artistic communication in the educational content of art lessons]. *Artistic communication in virtual media space: content and organization of aesthetic education for schoolchildren: methodological guide*. Ivano-Frankivsk. pp. 58–70. [in Ukrainian].
7. Kontseptsiiia novoi ukrainskoi shkoly. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly (2016). [Conceptual foundations for secondary school reform]. Available at: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
8. Mykhaliuk, A. (2016). Formuvannia vykonavskoi kultury maibutnikh uchyteliv muzyky zasobamy ukrainskoho fortepiannoho mystetstva [Forming the performing culture of future music teachers through Ukrainian piano art]. Kyiv, 220 p. [in Ukrainian].
9. Nikolai, H. (2010). Muzychna fortepianna muzyka yak fenomen kultury XX stolittia [Piano music as a cultural

phenomenon of the 20th century]. *Ars inter Culturas*. No. 1, pp. 121–132. [in Ukrainian].

10. Padalka, H.M. (2008). *Pedahohika mystetstva (Teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin)* [Art education (Theory and methodology of teaching art disciplines)]. Kyiv, 271 p. [in Ukrainian].

11. Poberezhna, L.L. (2001). *Rozvytok estetychnoi kultury studentiv muzychno-pedahohichnykh fakultetiv zasobamy ukrainskoi muzyky* [Developing the aesthetic culture of

music education students through Ukrainian music]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, 20 p. [in Ukrainian].

12. Shevniuk, O.L. (2003). *Kulturolohichna osvita maibutnoho vchytelia: teoriia i praktyka* [Cultural Education of Future Teachers: Theory and Practice]. *Monograph*. Kyiv, 232 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.08.2025

УДК 81'243-047.23:33

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.344573>

Марина Андрєєва, викладач кафедри української та іноземних мов
Вінницького національного аграрного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-5703-295X>

Крістіна Сосна, студентка 2-го курсу факультету економіки,
інформаційних технологій та сфери обслуговування
Вінницького національного аграрного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-3085-2187>

ВІВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ

Сьогодні англійська мова є не лише засобом комунікації, а й ефективним інструментом у професійному арсеналі кваліфікованого фахівця. У сфері економіки чітко простежується її вплив на активізацію професійної діяльності, що зумовлено високою значущістю та необхідністю володіння іноземною мовою. Що ж до економічної англійської, або, як її часто називають, ділової англійської у сфері економіки, то варто зазначити, що чітко окреслити її межі та розглядати як самостійну дисципліну досить складно. Адже вона є невіддільною частиною загальної системи англійської мови.

З інтенсифікацією міжнародних політичних та економічних відносин, інтернаціоналізацією світового господарства, розвитком глобалізації, усвідомленням спільності міжнародних проблем та потреби у їхньому спільному регулюванні переговори стали неодмінною формою взаємодії, співробітництва держав. Володіння іноземною мовою для професійного спілкування набуває важливого значення в майбутній діяльності економічних фахівців, що зумовлює зростання ролі дисципліни “Іноземна мова” в закладах економічної освіти.

Ключові слова: англійська мова; економічна сфера; професійна активність; економічна англійська/ділова англійська; інтернаціоналізація; глобалізація; переговори; професійне спілкування.

Літ. 8.

Maryna Andrieieva, Lecturer of the Ukrainian and Foreign Languages Department,
Vinnytsia National Agrarian University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-5703-295X>

Kristina Sosna, 2nd Year Student, Faculty of Economics,
Information Technology and Service Industry,
Vinnytsia National Agrarian University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-3085-2187>

LEARNING A FOREIGN LANGUAGE IN THE FIELD OF ECONOMY

Nowadays, English is no longer just a means of communication, but also a tool in the hands of a competent employee. In the economic sphere, there is an obvious influence of language on increasing the professional activity of an employee, which is due to the certain significance and importance of mastering a foreign language. As for economic English itself, or, as it is also called, business English in the field of economics. Of course, it will be quite difficult to distinguish some boundaries and consider it as a separate discipline, because, in fact, it is part of the whole, that is, the English language as a whole.

With the intensification of international political and economic relations, the internationalization of the world economy, the development of globalization, the awareness of the commonality of international problems, and the need for their joint regulation, negotiations have become an integral form of interaction and cooperation between states.

The expansion of diplomatic contacts of Ukraine and the active participation of our country in the activities of leading international organizations dictate the need to improve the language training of specialists in the field of economics who ensure the conduct of international business and diplomatic negotiations. Proficiency in a foreign language for professional communication is becoming increasingly important in the future activities of economic specialists, which leads to an increasing role of the discipline “Foreign Language” in economic education institutions.